

ZWOLLEI HARANGSZÓ

2022 /7-8

Az Almere-Amersfoort-Heerenveen-Leeuwarden-Groningen- Assen- Steenwijk-Kampen és Zwolle környékén élő magyar protestánsok gyülekezeti híradója.

A „Zwollei Harangszót” a Presbitérium megbízásából szerkeszti: dr. Hermán M. János.
Munkatársak: Rostás Kriszta, Snijders-Dósa Tünde, Szomor Attila, Téglásy Sándor és Urbán Ákos.

Közreműködtek:
dr. Barta Zsolt, Bellágh Rózsa, Czanik András, dr. Gér András, dr. Hermán M. János, Kelemen Attila Csongor, Makkai Réka, dr. Mező István, Remko Snijders, Sólyom Uzonka Lilla, Szilágyi Árpád, Urbán Ákos.

Dr. Barta Zsolt teológiai professzor családja búcsúzik: Zwolle, 2022 július 10. Foto Remko Snijders

Szolgálati rend az egyházközségünkben

Istentiszteleteink rendszerint 14.30 órakor kezdődnek. Az istentiszteletekkel egy időben Rohaan Éva vezetésével folyik a vasárnap iskolai tanítás a gyermekekkel. Ezt követően szeretetvendégség keretében ismerkedünk és beszélgetünk egymással.

2022. január 9. – Hermán M. János, Urk

2021. február 13. – Barta Lívía, Zwolle

2021. március 13. – Közgyűlés. Böjtfői úrvacsoraosztás. Szolgált Debreczeni Júlia

2021 március 27 istentisztelet– Mikes Kör kihelyezett ülése, Zwolle, Plantagekerk, Hermán M. János, 13 óra

Április 10 Virágvasárnap. Szolgált nt.Erbach Viola

Április 18 -Húsvét másod napja, úrvacsoraosztás.

Szolgált Kelemen A. Csongor, 14.30

Május 8 Szolgált Sólyom Uzonka Lilla

Május 26-Mennybemenetel ünnepe. Szolgált Kelemen Attila Csongor.Gyülekezeti nap, szervezte Hermán M. János a presbiterek és a diakónusok segítségével

Június 5 -Pünkösöd, úrvacsoraosztás. Igehirdetés:

Hermán M. János. Ágenda: Sólyom Uzonka

Június 19 - Zeist, szabadtéri istentisztelet a zwollei egyházközség szervezésében. Szolgált Kelemen Attila Csongor, Pap Ákos, Van Bolhuis Szabó Emőke és dr.Hermán M. János

Július 10 - Dr. Barta Zsolt

Augusztus 14 - Sólyom Uzonka Lilla

Szeptember 11 - Kis Kendi Dávid ösztöndíjas lelkész, Kampen

Október 9.

Október 30-Reformáció napi istentisztelet, és úrvacsoraosztás

November 13

November 27 -Advent, úrvacsoraosztás

December 11

December 25 -Karácsony első napja, úrvacsoraosztás. Ünnepe a gyermekekkel.

Családlátogatást a híveink kérésére végzünk a szolgatársaink bevonásával, Hollandia egész területén. Egyházközségünk vezető lelkésze: drs. Kelemen Attila Csongor. Missziói lelképásztor: dr. Hermán M. János nyugalmazott lelkész. Újonnan bekebelezett lelkész: Sólyom Uzonka Lilla, aki a vianeni szolgálatokat végzi. Egyházközség hivatali ügyvitelét intézi: dr. Hermán M. János. Presbiterek: Urbán Ákos gondnok, Rostás Kriszta, Szilágyi Árpád, Tárnok Eszter Lídia és Truczka József. Diakónusok: Bodor József, Berekméri Filep Annamária, Czimbalmos Klára és Truczka Adrienn.

Orgonista: dr. Robert Helder. Gyermekfoglalkozások vezetője: Rohaan Éva vallástanár. Webmester: Téglásy Sándor. Olvasószerkesztő: Téglásy Sándor. Grafikai szerkesztő: Szomor Attila. A Zwollei Magyar Református Egyházközség istentiszteleteinek a helye: Lutherse Kerk, Koestraat 2-4, Zwolle, kivéve amikor a meghívóban másként jelezzük.

Info: jhermanm@gmail.com

Tel: 038-4233247

Facebook: <https://www.facebook.com/refistentiszteletzwolleban/>

Honlapunk címe: <https://zwolleireformatus.nl/>

A Harangszó elérhetősége: <https://zwolleireformatus.nl/zwollei-harangszo/>

Az országos szabályok szerint a presbitérium felelős a járványügyi előírások betartásáért.

Jézus Krisztus mondja:

„Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el.”

Jn 6,37

Ez a 2022. év igéje.

Jegyzet a LXXI., azaz a 71-ik zwollei magyar református istentiszteletről, amelyet a zwollei Plantagekerk épületében tartottunk 2022 március 27-én déli 13 órai kezdettel. A rendkívüli istentisztelet tartására Mikes Kelemen Kör kihelyezett ülése alkalmával került sor.

Igehirdetéssel szolgált Hermán M. János, kántorizált Makkai Réka, közreműködött nt. Barta Livia, aki gitáron kísérte a prédikációt követő 775-ik éneket az Új Énekeskönyvből.

A perselypénz összege 136 euró volt, amelyet Urbán Ákos gondnok átutalt a Magyarországi Ökuménikus Szeretetszolgálat bankszámlájára a kárpátaljai menekültek segélyezésének céljára.

A liturgiát Hermán M. János sokszorosította.

Istentiszteleti jelenlét: 24 lélek. Névszerint: drs. Kelemen Csongor Attila, Urbán Ákos és Urbán-Kátay Emőke, Szilágyi Árpád, Dr. Barta Zsolt és nt. Barta Livia, Remko Snijders és Snijders-Dósa Tünde, Hermán M. János és Hannie, nt. Csanády Ágnes és Farkas Flórián, Van Bolhuis Szabó Emőke, nt. Paál Károly és Ildikó, dr. Mező István Mózes, nt. Gér András László, Czanik András, Deuten-Makkai Réka és fia, Deuten Simon.

Különösen hálásak vagyunk Remko Snijders testvérünknek, aki a konyhai előkészítést, tea és kávéfőzést vállalta. A szeretetvendégség további teendőit a gyülekezeti tagokkal együtt végeztük, melyért mindenkinek hála és köszönet.

Közgyűlés: A lelkészi jelentést elfogadta a gyülekezet, valamint az évi egyházfenntartói járulékból való megállapodást is címenkénti hatvan euró összegben. Ugyancsak beegyezését adta a gyülekezet a Nyugat Európai Protestáns Gyülekezetek Szövetségéhez való csatlakozáshoz, és engedélyezte a testvérgyülekezeti kapcsolat létrehozását a braunschweigi és a brüsszeli magyar protestáns egyházközségek híveivel.

A szeretetvendégség keretén belül Urbán Ákos gondnok testvérünk egy rövid beszámolót tartott a március 15-ével kapcsolatos megemlékezésről.

Március 27-én zwollei istentiszteletre került sor a Plantagekerkben. Igét hirdetett Hermán M. János, előadást tartott drs. Kelemen Attila Csongor, és pedig a Mikes Kör szervezésében elhangzó teológiai előadások keretében az Egyház jelenéről és jövődjéről. Közös vacsorával zártuk az együttlétet.

Áldást, békességet kívánunk mindenkinek a Presbitérium nevében!

Az erdélyi ifjak tehát tanulmányaikat kénytelenek külföldön fejezni be. Wittenberg és Genf mellett főként a heidelbergi egyetemet látogatják. Itt tanulnak az első református püspökök, teológiai professzorok, egyházi írók és világi vezető emberek. Hollandiában mindössze Szilvásújfalvi Imre, a későbbi nagyváradi lelkész és esperes fordul meg 1595-ben, ki aztán később itthon, a külföldi testvéregyházak példájára, az esperesi közigazgatás mellett száll síkra. De egyházkerületeink kitartanak a püspöki hivatal szükségessége mellett (1614). Ez az esemény képezi nyitányát a rá következő félszázados belső küzdelemnek, mely egyházunk történetében a puritanizmus és epizkopalizmus közti harc néven ismeretes és lelki fegyvereit Anglia mellett főképpen Hollandiából kapja.

Id. Nagy Géza: Egyházunk kapcsolatai a holland református egyházzal

1. A reformáció egyházai a XVI. században ritkán érintkeznek egymással. Csak ott, ahol szomszédos országok területén vannak (Magyarország és Csehország, Lengyelország és Erdély). Tekintetünk elsősorban a két ősforrás: Wittenberg és Genf, illetve az ezek körül kialakuló német és svájci egyházi élet felé irányul. S ha fejlődésük első mozzanatai időileg össze is esnek, ezt nem a közvetlen kapcsolatnak, hanem a hitéletben mutatkozó isteni törvényszerűségnek (Mk 4,26-28) lehet tulajdonítani. Így találkoznak az erdélyi és hollandiai reformáció kezdetének dátumai: 1559-ben Méliusz debreceni püspök marosvásárhelyi és De Bres (Bray) holland reformátor hitvallásai (Conf. Belgica), 1564-ben pedig a két egyház önálló szervezkedése a nagyenyedi, illetve az antverpeni zsinaton. Igaz, hogy De Bres és pártfogója, munkatársa, Marnix Fülöp, a holland szabadságharc egyik hőse az 1550-es évek vége felé Genfben együtt hallgatja Kálvin előadásait az erdélyi származású Károli Gáspárral, a bibliafordítóval és Ilosvai Benedekkel, kik aztán itthon Szatmáron és Gyulafehérváron viselnek lelkészi meg teológiai tanári állást. De ismeretségükről, kapcsolataikról nincsenek adatok. A két országban a református egyház, minden lelki rokonság mellett is, különböző körülmények közt fejlődik. Erdélyben 1564–71 óta a négy bevett vallás egyike, melynek autonómiáját a római katolikus Báthory fejedelmek is tiszteletben tartják. Hollandiában pedig a vallásszabadságot az 1579-i utrechti unió után, csak az 1609-ig tartó háborúskodást követő fegyverszünetben tudják biztosítani. Nálunk irodalmi, teológiai, ott pedig egyházalkotmányi harcok folynak. Legfeltűnőbb azonban az, hogy amíg Erdélyben a felsőfokú oktatás csak három kollégiumban: Gyulafehérváron, Marosvásárhelyen és Nagyváradon folyik egy-egy rektor vezetése alatt, addig Hollandiában két református egyetem alakul: a leideni 1575-ben és a franekerai 1585-ben. Az előbbi nemsokára a genfit is felülmúlja. Kálvin városából olyan híres tudósok, mint Danaeus, Scalinger és Spanheim is, ide telepednek át.

2. A XVII. század első felét, eltekintve az első évtized háborús pusztításaitól, a református vallású fejedelmek békés egyházépítő munkája jellemzi. Hitvallási viták, mérsékelt hangon, csak a reformátusok és unitáriusok közt vannak, de miután ezek 1638-ban újra kimondják 1579-i confessiójuk érvényességét (a Szentháromság névleges elismerése, Krisztus segítségül hívása), a béke helyreáll. Hollandiában azonban heves harc robban ki a predestináció kálvini és mérsékelt (tulajdonképpen tagadó) arminianus irányai közt. Az ezt eldöntő 1618–19-i dordrechti zsinaton az angol, skót, francia, német és svájci teológusok, egyházi emberek is megjelennek, s némi szelídítéssel (infralapsarizmus) az eredeti kálvini tan mellett foglalnak állást. Erdély az itteni háborús készülődések miatt nem tudja oda képviselőjét elküldeni. De egyik későbbi teológiai professzorunk, Alstedius Henrik, ki akkor még Herbornban működik, részt vesz rajta, s 1629–38 között Gyulafehérváron az ott hozott végzések szellemében tanít. A mellette és utána következő professzorok szintén. Csak 1734-ben kerül sor az ettől eltérő teológiai tanárok és lelkészek megfigyelmezésére (reverzális). Ekkor írja Bonyhai Simon György püspök Driessen groningeri professzornak: „Mi a Helvét Hitvallás és Heidelbergi Káté után hitünk szimbolikus iratainak tartjuk a dordrechti nemzeti zsinat atyáinak kánonait s nem akarunk azoktól eltávozni” (1735. jan. 25.). A hitvallási egység olyan szoros, hogy Szenczi Molnár Albert kolozsvári rektor 1626-ban lefordítja és kiadja Marnix kátéját, Szatmári Ötvös István sárospataki tanár pedig 1650-ben Amszterdamban a Confessio Belgica magyar fordítását, melyek aztán nálunk elterjedtek.

A testvéri viszony magyarázata az egymásrautaltság, a közös sors is. Mindkét egyház a Habsburgok római katolikus jellegű hatalmi politikája ellen küzd, hite és szabadsága érdekében hol katonai, hol békés, diplomáciai fegyverekkel. Íme néhány példa:

a) 1619-től fogva Haga Cornelius holland követ kártartóan támogatja a portánál Bethlen Gábor erdélyi fejedelemnek II. Ferdinánd ellen indított hadjáratát, s részére ott katonai, hazájában pedig tetemes pénz-

segélyt eszközöl ki. A követ egyúttal, 1602-től fogva, Cyrill Lukarisz pátriárkával köt barátságot, s Leger Antal lelkésszel, majd genfi professzorral együtt az ortodox keleti és a protestáns egyházak közti unió előmozdítója (*Revue d'Historie et Philosophie religieuse* 1931, 506-20. Ion Mihalescu professzor dolgozata).

b) Az 1673–74-es évben Kovásznai Péter erdélyi református püspök a német fejedelmeknél, Hollandia két bécsi követe, Heemskerck és Hamel Bruininx I. Lipót császárnál együtt fáradoztak a magyar (nálunk csak a Partiumra kiterjedő) vallásüldözés (fogság, gályarabság stb.) megszüntetéséért.

c) 1732. február 15-22. napjain Lázár János az erdélyi református főkonzisztórium kiküldötte és Hollandia bécsi követe interveniálnak III. Károly császárnál az erdélyi és magyarországi protestánsok vallásszabadságát súlyosan veszélyeztető rendeletek (*Remorata justitia, Carolina Resolutio*) visszavonása vagy enyhítése érdekében. Az erdélyit vissza is vonják, a másikat csak részben.

A kölcsönös szeretet jeleiről még szólni fogunk. Itt csak annyit jegyzünk meg, hogy pl. a leideni Staten College-ben (Theologiai Otthon) minden este imádkoznak „a mi összes igazhitű egyházainkért, különösen a szenvedőkért”, s amikor ennek egyik növendéke, Borosnyai Lukács János, ki aztán itthon püspök is lesz, 1726. július 17-én négyesztendei ottani ingyen gondozás után búcsút mond e helynek, felsóhajt: „Úr Isten, tégy jót ezzel a várossal s ebben a Te nagy veteményeskerteddel, azokat megmarasztván sok számos esztendőig s virágoztatván neved dicsőségére s háznak épületére.”

3. A két egyház közti bensőséges kapcsolat évszázadokon át leginkább a főiskolai oktatás területén jelentkezik. Igaz, hogy Erdélyben is kiépülnek a gyulafehérvári, nagyenyedi, kolozsvári és marosvásárhelyi kollégiumok felső tagozatai, de ezek nem versenyezhetnek a hollandokéval. Itt az említett két egyetem mellett a XVII. században még négy keletkezik: a groningeni (1614), deventeri (1630), utrecht (1636) és harderweijki (1647), melyeknek mindenikén elsőrendű tudósok adják elő a theológiát és világi tudományokat. A theologiai irányok közt a puritanizmus, a coccejanizmus és a mérsékelt felvilágosodás egymás után jelentkezik. A legújabb korban pedig a liberalizmus és neokonfesszionizmus. Ezeknek egyes túlzó képviselői természetesen aggodalmat okoznak a külföldi hittestvéreinkkel való kapcsolatot és belső lelki egységet őrző egyházi vezetőkben, s őket a zsinatokon (Szatmárnémeti 1646, Radnót 1673, Küküllővár 1734 és 1791) reverzálissal a konfessziók iránti engedelmességre kötelezik, áthelyezéssel vagy éppen a szolgálatból való elbocsátással büntetik. Ilyen esetben gyakran kikérik a külföldi, tehát a holland hittestvérek véleményét is. Viszont, ha ezek közül egyesek elhajolnak a kálvinizmus evangéliumi alapelveitől, figyelmeztetik őket tévedéseikre. Szathmári Baka

Péter nagyváradai professzor, majd fogarasi és tordai lelkész pl. heves irodalmi polémiaát folytat Maresius groningeni professzorral a puritanizmus bibliai-kálvini igazságának védelmében (1649–53), Bonyhai Simon György püspök pedig azt írja az univerzalizmus (predestinációellenes irány) felé hajló Venema franekerai professzornak: „Egyházaink szeretnék, ha Te, a kiváló tudós magadat a Belgiumban megbecsült és a theologusoktól elfogadott, tiszta tanhoz alkalmaznád, nem pedig a francia theologusok véleményéhez” (1735. aug. 7.). Erdély tehát nem veszi át öntudatlanul a holland theologia tanításait, hanem azzal együtt munkálkodik a Kijelentésnek, ennek az egyházi életet tápláló forrásnak tisztántartásában.

Az egyházalkotmány és tan feletti viták közben aztán egymás után bontakoznak ki az említett ébredési és theologiai irányok áldásai Erdély református egyházában. Hiszen akik azoknak pozitív, építő hatásait sajátítják el, itthoni felelős állásaikban mindent megtesznek az egyházi élet megelevenítéséért, felvirágzásáért. A heidelbergi egyetemet 1622-ben feldőlják Tilly zsoldosai, s mivel az erdélyi törvények (*Appr. Const. III. XIV:1*) „csak a hazával és fejedelmekkel nem ellenséges helyre” engedik meg a diákok és iparoslegények „peregrinálását”, egyszerre előzönlük a holland egyetemeket Erdély tudásvágyó ifjai. Leidenben 1617–1887 között 660, Franekerben 1623-tól 1300, Utrechtben 1636-tól 603, Groningenben 1627-től 1795-ig 288, Herderwijkben és Deventerben kb. 150 magyar református diák tanult. A fejedelmek és patrónusok támogatásával kiutazó theologusokat ott ösztöndíjak, ingyenes ellátást nyújtó bursák várják, a Franeker pl. 20, Utrecht 15 ifjúnak ad lakást és ételmezt vagy ez utóbbinak ellenértékét képező pénzsegélyt. „De akár mennyien mentek, mind befogadták” – írja Utrechtből a nemrég nálunk is megforduló Boumann professzor (*De Utrechtsche Universiteit. 1936*). A XVIII. században pedig különösen a leideni Staten College nyitja meg ajtaját a gyulafehérvári, enyedi és kolozsvári kollégiumokban végzett tanulók számára (1703, 1715 és 1734), egészen 1801-ben történt megszűnéséig. Everwijn Anna 1735-ben tett nagy alapítványáról lásd Borosnyai Nagy Zsigmond *De testamentis ad pias causas c. értekezését* (1735) és gyászversét Bod Péter a Szentírás értelmére vezérlő magyar Lexikonban (1736). Közben 1761-ben létrejön Utrechtben a Bernard Dániel kereskedő által létesített *Stipendium Bernardium*, mely évenként 12 ott tanuló pfalzi és magyar *studens* számára utal – egészen napjainkig! – évi pénzsegélyt. Akkor 350 frt. volt, ma is annyi, hogy élvezői el sem tudják mind költeni. A kisebb egyetemek meg valósággal versenyeznek egymással a külföldi tanulók befogadásában. „Virágzó akadémiánkat honfitársaid leginkább ékesítik” – írja az elismerő sorokat Venema franekerai professzor 1734. január 5-én Csepregi Ferenc kolozsvári kollégájának. Hiszen azok mint érett, itthon már főiskolát végzett emberek mennek oda, s kifogástalan latin nyelvjárásukkal hamarosan tudós értekezéseket, vitatkozásokat (*disputációk*)

tartanak, könyveket írnak vagy fordítanak le holland, angol és francia nyelvekből. Itthon pedig mint tudós tanárok, egyházi vezetők szorgalmasan leveleznek holland mestereikkel, barátaikkal. Kb. 40-re tehető azok száma, akik teológiából, filozófiából, jogtudományból és orvostudományból ott doktori vagy magisteri egyetemi fokozatot szereznek. Sőt Erdélyből egyeseket oda is csábítanak. Bisterfeld gyulafehérvári professzort 1649-ben meghívják a leideni, Apáczai Cseri Jánost 1652-ben az utrecht-i egyetem tanárának, de nem fogadják el. Csernák László pedig 1775–1816 között a deventeri egyetem matematikaprofesszora lesz. Szathmáry Pap Mihály kolozsvári professzort 1788-ban a hágai, Benkő József középajtai lelkészt, majd udvarhelyi teológiai tanárt 1781-ben a haarlemi tudós társaság tagjának választják meg. Utóbbit főként a botanika terén elért kutatásaiért. Tóthfalusi Kis Miklóst, a XVII. század nagytehetségű theologus betűmetszőjét, ki még XI. Ince pápának és Armeniának is önt betűket, a protestáns uralkodók mellett, kedvező házással és 60 ezer forinttal próbálják visszatartani Amszterdamban, de nem sikerül /1685-89/. A szegény, elmaradott haza, szenvedő egyház felségítésére hazasiet, és Kolozsváron telepedik meg, itt végzi be 1702-ben küzdelmes életét.

A holland református egyház és tudományosság tehát a XVII. és XVIII. században elsőrangú szerepet tölt be az erdélyi testvéregyház életében. Alig van püspöke, tanára ,vezető lelkésze, ki ne ott tanult volna. Világi patrónusai közül pedig Bethlen Péter (a fejedelem öccse), Haller Gábor, Bethlen Miklós, Teleki Pál, Teleki József és Teleki Sámuel iratkoznak be a leideni és franekarai egyetemekre, s tesznek szert jogi és vallásfilozófiai ismeretekre, melyeket itthoni közigazgatási, egyházi és egyetemes kulturális működésükben gazdagon érvényesítenek. A lelkészi írók közül a puritánus Medgyesi Pál az egyházalkotmány presbiteri átalakításért, a coccejánus Szathmárnémeti Sámuel a Biblia erőteljesebb teológiai érvényesítéséért, Bod Péter a múlt történeti emlékeinek megelevenítéséért, a felvilágosult Szathmári Pap Mihály és Kovács Ödön a tudomány és más vallások értékeinek megbecsüléséért küzdenek s hoznak megújítást az erdélyi egyház életébe. Olyan munkát végeznek holland segítséggel, ami ma sem nélkülözhető.

4. Az irodalmi kapcsolatok ebből szervesen következnek. A Hollandiában megjelenő és tanuló ifjaink által írt nagyszámú teológiai, jogi és orvostudományi értekezés mellett csak megemlítjük, hogy 1653-ban Utrechtben nyomtatják ki Apáczai Magyar Encyclopaediáját, 1710-ben Szathmárnémeti Sámuel Zakariás-kommentárját, 1728-ban Debreczeni Ember Pál magyar egyháztörténetét, Amszterdamban 1760-ban Teleki József, 1791-ben Szathmári Pap Mihály vallásfilozófiai műveit, Leidenben 1869-ben Kovács Ödön holland nyelvű egyházismertetését és 1888–90-ben Bod Péter háromkötetes nagy munkáját, a magyar református egyház történetét. Az ottani tudományok

világ a legnagyobb elismeréssel használja fel a latin, francia és holland nyelven írt műveket egyháza erősítésére. Végül 1933-ban Dekker holland professzor, ki nyelvünket is beszéli, ír igen részletes ismertetést az *Onder Eigen Vaandel* c. teológiai folyóiratban az erdélyi református hitvallási ébredésről, Barth teológiájának itteni fogadtatásáról, alapelvei átvételéről (Makkai, Tavasz, Nagy G.), s örömmel állapítja meg e két egyház közti, évszázadokom át tartó kapcsolat fennállását.

Jelentős segítséget nyújt Hollandia Erdélynek a Biblia magyar nyelvű kiadásában. Még 1645-ben I. Rákóczi György és felesége meg „az ország némely vezetői” Amszterdamban, Janson János nyomdájában, itthoni pénzzel nyomtatják ki azt az elmaradhatatlan Heidelbergi Kátéval, zsoltáros-, és imádságoskönyvvel együtt. De már 1685–87 között Tóthfalusi Kis Miklós saját költségén jelenteti meg ott a teljes Bibliát 3500 s az Újszövetséget 4200 példányban. Ettől fogva még háromszor (1700-25) Amszterdamban, nyolc alkalommal (1737-94) pedig Utrechtben adják ki ezeket több ezer példányban: A fordítás korrigálói az ott tanuló s a héber és görög nyelvekben képzett magyar theologusok, pártfogóik meg elsősorban az utrecht-i egyetemi tanárok, Lampe Frigyes és Von Alphen Jeromos. Utóbbi kollégáival együtt, 1730-ban létrehoz egy olyan tekintélyes alapítványt, melynek kamataiból a további kiadások költségeit könnyen tudják fedezni, sőt még diákjainkat is segíyezhetik. A legutolsó, 1794-i kiadás Teleki Sámuel kancellár, a marosvásárhelyi Teleki Könyvtár alapítója költségén jelenik meg 11000 példányban, és szerkesztőjét, Pethe Ferencet, az angol uralkodó is kitünteti. A Biblia behozatala azonban igen nehéz, a vámon feltartóztatják, részben elkoazzák, míg a XIX. században végre a magyarországi nyomdák és a Britt és Külföldi Társulat számára megnyílik a beküldési lehetőség.

5. A legújabb kor Hollandia számára súlyos megpróbáltatásokat hoz. 1795–1814 között Batavia néven francia uralom alá kerül (Bonaparte Lajos), s csak 1831, a Belgiumtól való különválás után folytathatja ősi, protestáns jellegű, önálló életét. Ez idő alatt az ottani református egyház is elveszti jórészt hitvallási örökségét, s a különböző szekuláris áramlatok színhele lesz. Az ellenhatás természetesen nem marad el, és az igaz hitet vallók 1839-től 1887-ig állandó harcot folytatnak a kálvini hagyomány megőrzése érdekében. A küzdelem legnagyobb alakja Kuyper Ábrahám (1837-1920), ki mint lapszerkesztő és politikus, majd az ország miniszterelnöke megszervezi a kisebbségbe szorult konfesszionális református egyházat és annak főiskoláját, az amszterdami szabadegyetemet (1880–87), mely a hitet tiszteletben tartó világi tudományok számára is megnyitja kapuit. Ez a radikális lépés megdölgöztetja, öntudatra ébreszti a liberális egyházat is, úgyhogy ma már mindkét irány tudósai közös erővel keresik a bibliai szellemű megújítás útját. Az országnak Angliával szemben való kereskedelmi

lemaradása, az idegen megszállás és elemi csapások következtében azonban a hat régi egyetemből három annyira meggyöngül, hogy előbb színvonalukat szállítják le, majd teljesen megszűnnek (Hardervijk 1818, Franekera 1843, Deventer 1878). A megmaradt három közül pedig különösen Utrecht fogadja be theologusainkat, míg Leidenbe és Groningenbe inkább csak a világi pályákra lépők iratkoznak be. A konfesszionális Amszterdam mellett még ez iránynak egy új teológiai akadémiaja alakul Kampenben. A bécsi kormány a századforduló évtizedeiben, 1795–1828 között eltiltja a franciák által megszállt területeken lévő egyetemek látogatását, s így az ifjúság Svájc és Hollandia helyett kénytelen a bécsi (1821) és göttingai vagy marburgi és berlini teológiai fakultásokra beiratkozni. Végre az 1848–49-i események után felszabadulnak az említett helyek is. E fél század alatt a külföldi egyházakkal – a németet kivéve – Erdély alig érintkezik.

6. Ez az elszigetelődés is kényszeríti az itteni református egyházi vezetőket egy központi teológiai főiskola létesítésére, melyet egy átmeneti megoldás (Kolozsvár 1854–62) után a nagyenyedi Bethlen Kollégiumban helyeznek el. A mérsékelt ortodoxia letűnése után itt 1869–1895 között a többi külföldi protestáns egyházakban általános liberális teológia lesz uralkodóvá. Ennek vezető szelleme, Kovács Ödön (1844–1895) Utrechtben tanul, majd a leideni, egyetemen nyer teológiai doktori fokozatot, s itthon is volt professzorai, Scholten, Kuenen és Rauwenhoff szellemében a hit és tudomány egymást megértő magatartásáért, valamint ez utóbbi modern módszernek a teológiában való alkalmazásáért fáradozik. Kollegái közül Keresztes József, Józsa Zsigmond és Kiss Albert szintén az utrechti egyetem növendékei, kik az akadémia jeles diákjait a Bernardinum segítségével évről évre ide irányítják. A holland liberalizmust, ekkor a tudós, hívó professzorok, Doedes, Van Oosterzee, Valetton biblicizmusa és Opzormer keresztyén szellemű filozófiai előadásai mérséklék s tartják meg, bizonyos krisztológiai módosítások után, a kálvini teológia keretében. Itt tanulnak az 1895-ben megnyíló kolozsvári teológiai fakultás professzorai közül Molnár Albert, Kenessey Béla és Nagy Károly, kik közül a két utóbbi püspöki állást is visel. Továbbá a magyar és holland egyházi kapcsolatok olyan alapos ismerői, tolmácsai, mint Nagy Zsigmond debreceni és Zoványi Jenő sárospataki tanárok, kik előzetesen a nagyenyedi teológiai akadémia, illetve utólagosan a kolozsvári egyetem hallgatói (1882–83, 1889–90). Mások gyakorlati lelkészi és foglalkozásuk mellett holland tudósok, prédikátorok műveit fordítgatják. Rákosi György nyáradszentannai lelkész Von Poot Ábrahámnak a magyar gályarabokról írt munkáját (1886), Lakatos Sámuel marosvásárhelyi tanár Opzormernek az esztétikai érzékről írt értekezését, Bartha Dezső tasnádi esperes Rauwenhooff Protestáns egyháztörténelmének három kötetét (1909), Kenessey Béla Van Oosterzee prédikációit (1904), Csűrös József váralmási esperes

Kuyper-től A kálvinizmus lényegét (1914) fordítja le. Vásárhelyi Boldizsár kolozsvári esperes pedig igehirdetésében, Tárkányi György vallástanár kézikönyvében használja holland forrásait. Az útleírások, tanulmányi és egyházi beszámolók (pl. K. Nagy Elek bogdándi lelkészé) a Kolozsvári Protestáns Közlönyben jelennek meg.

7. Az 1895. szeptember 15-én megnyíló kolozsvári teológiai fakultás egyelőre kevés növendékkel rendelkezik, kiket a nagy lelkészhiány végzettségük után azonnal munkába állít. Három tanára ugyan, amint láttuk, Utrechtben végez, de a budapesti testvériskola tanárai, Kovács Albert, Szóts Farkas, Marton Lajos és különösen Sebestyén Jenő sokkal intenzívebben ápolják régi holland kapcsolataikat, mint a mieink.

A Dunántúl, Pápán, századunk első felében Antal Géza teológiai tanár, majd püspök az, aki családi kapcsolata (felesége Opzormer Adél írónő) következtében is állandóan fenntartja az egyházaink közti testvériséget. Teológiai, egyháztörténelmi és filozófiai munkái német és holland nyelven Utrechtben is jelennek meg, egyháza részére építkezési és tanulmányi segélyeket, ösztöndíjakat eszközöl ki, és megszervezi az 1919–22-es években a holland-magyar gyermekcsere akciót.

1899–1901 között Erdélyből mindössze 3 ifjú iratkozik be Utrechtbe: Bíró Sándor, Volloncs Miklós és Kádár Dénes, kik közül Bíró székelyudvarhelyi vallástanár, Volloncs maksai, Kádár pedig nagygalambfalvi lelkész lesz. 1909–11 között Varga Zsigmond, 1912–14 között pedig Kállay Kálmán tanul Utrechtben, azután előbbi Kolozsvárt, utóbbi pedig Bukarestben visel lelkészi állást. Majd mindketten a debreceni egyetem teológiai professzorai és rektorai lesznek. Az első világháborút követő években sem nő az erdélyi ifjak létszáma. Az ide látogató holland professzorok buzdítására mindössze három kolozsvári teológiai hallgató megy Hollandiába: Ignác László Kampenbe (1925–26), Fülöp Ferenc és Kiss Árpád Utrechtbe (1927–29, 1929–31). Az első itthon Szilágypercesenben, a második Erdőszentgyörgyön, a harmadik Sepsibodokon lesz lelkész, majd Sepsiszentgyörgyön vallástanár. Közülük különösen Fülöp Ferenc végzett irodalmi munkásságot (Kuyper élete, A marosi egyházmegye régi protocolluma, Holland-magyar szótár; a két utóbbi kéziratban), a többiek a holland egyházi életet ismerető cikkeket és valláspedagógiai tanulmányokat írnak.

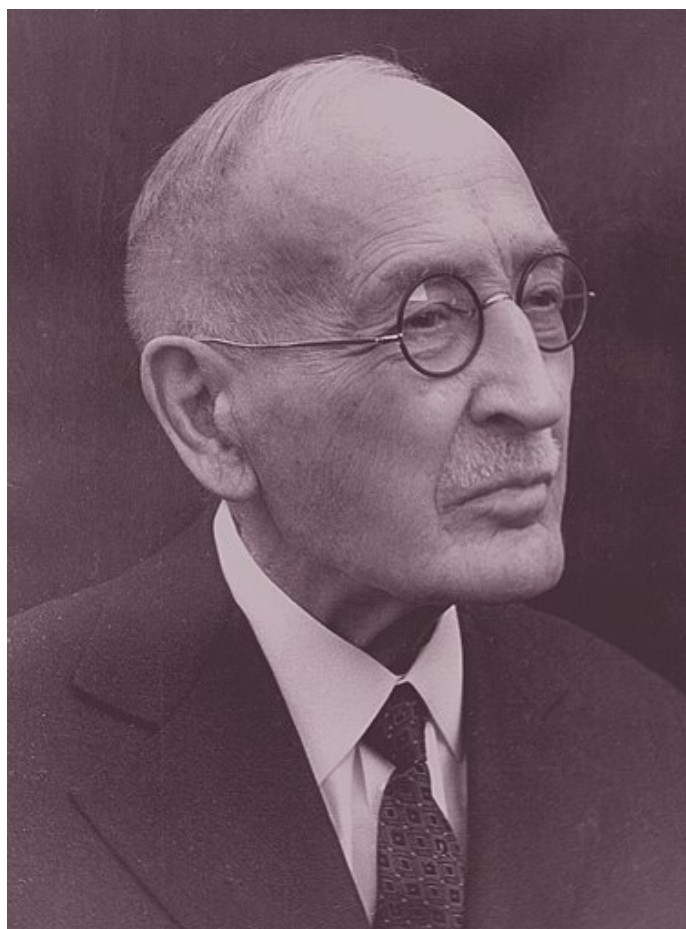
Az 1919–20-ban parafált kisebbségi szerződés értelmében a külföldi hittestvérek meglátogathatják az erdélyi református egyházat. Ennek alapján Hollandiából 1920–28 között 4 alkalommal jönnek ide ottani teológiai tanárok: Cramer Utrechtből 1920-ban, ugyanő Böhl groningeri kollégájával 1923-ban, Nordtzij ugyancsak Utrechtből, Bouwman és Hoekstra meg a Kook nevű könyvkereskedő Kampenből 1924-ben és Hepp professzor Amszterdamból 1928-ban. Kolozsváron a templomokban Igét hirdetnek, a

theológián előadást, konferenciát tartanak. Cramert irántunk tanúsított nagy szeretetért az 1921. július 4-i egyházkerületi közgyűlés tiszteletbeli professzornak is megválasztja, és ő 1923. szeptember 5-i székfoglalójában A keresztyén hit és történelem problémáját tisztázza a reformátori evangélium és a theologia önálló módszeréről való meggyőződése alapján. Egyúttal mind ő, mind Makkai püspök örömmel állapítják meg a két egyház közti ősi testvériséget.

Ezt azután a 30-as években az inkább Svájc és Skócia felé irányuló tanulmányutak, kapcsolatok sem homályosítják el, s a mai napig megmarad.

Dr. Nagy Géza 1966. ban írott tanulmányát sajtó alá rendezte fia, néhai Nagy István lelkipásztor (Kolozsvár-Hidelve). Megjelent a Református Szemle 1991/2, pp.127-132.

Dr. Nagy Géza teológiai professzor életrajzi adatai a Wikipédia nyomán

Dr. Nagy Géza lelkész, teológiai tanár

Nagy Géza dr. (Kutyfalva, 1887. május 21. – Kolozsvár, 1971. április 5.) református lelkész, teológiai tanár, egyházi író, történész, a Bázeli Egyetem díszdoktora. Gyermekai: ifj. Nagy Géza művelődésszervező, tanár, műfordító; Abodi Nagy Béla festő és egyetemi tanár, Nagy István egyházi író, Nagy Julianna.

Életpályája

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet hallgatója volt 1904 és 1908 között, majd külföldön (Berlinben és Bázelen) is tanult 1908 és 1910 között. Magyarbikal

lelkipásztora volt (1925–28). Közben 1922-ben a teológia magántanárává, rendszeres teológiából 1927-ben doktorrá avatták.

Nyugdíjazásáig az egyháztörténet professzora volt a Kolozsvári Református Teológián 1927 és 1948 között. A kolozsvári Ifjú Erdély főmunkatársa volt (1938–43). A kolozsvári Kálvinista Világ szerkesztője (1927–34). 1969-ben a bázeli egyetem teológiai kara tiszteletbeli doktorrá avatta. Számos munkája kéziratban maradt, köztük a legjelentősebb, "A református egyház története 1608–1715", először 2008-ban jelent meg a budapesti Attraktor kiadónál.

Nagy Géza sírja Kolozsvárott, a Házsongárdi temetőben

Főbb művei: Kálvinista jellemképek (Kolozsvár, 1930); Az erdélyi ref. népiskola története (Segesvár, 1932); The influence of the ref. church on the political history of Transylvania (Edinburgh, 1933); Külföldön tanuló erdélyi diákok levelezése (Kolozsvár, 1933); Társadalmi ellentétek a régi erdélyi ref. egyházban (Kolozsvár, 1942); Fejezetek a magyar református egyház 17. századi történetéből, (Budapest : Ráday Kollégium, 1985); A református egyház története 1608–1715 (Attraktor, Budapest, 2008). Irodalom: Horváth István: Dr. Nagy Géza főbb műveinek bibliográfiája (Református Szemle, 1967. 3. sz.) Források: -Zoványi Jenő: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon*. Szerk. Ladányi Sándor. 3. jav., bőv. kiadás. Budapest: Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodája. 1977. ISBN 963-7030-15-8; -*Magyar életrajzi lexikon I-IV*. Főszerk. Kenyeres Ágnes. Budapest: Akadémiai. 1967–1994.; -*Könyvtári Levelező/lap*, 2008. július, Bellágh Rózsa: (A református egyház története: 1608–1715)

Forrás: [wikipedia.org](https://www.wikipedia.org)

Magyar reformátusok Hollandiában

Mit tehetnek magyar reformátusok abban a nyugat-európai országban, amely néhány évtizeddel ezelőtt még a protestantizmus fellegvára volt, ahol mára sok templomból étterem, többlakásos ház vagy bevásárlóközpont vált, ahol nem rég ünnepelve fogadták, hogy a lakosság kevesebb mint 50 százaléka vallja magát keresztyénnek? Nem tehetnek mást, mint amit szoktak: vasárnaponként istentiszteletre mennek, imádkoznak az országért, amelyben Jézust követve igyekeznek élni. Méghozzá magyarul. A Magyarországi Református Egyház (MRE) képviselői az elmúlt napokban a hollandiai diaszpórában jártak, hogy megerősítsék a magyarországi és az ottani reformátusok kapcsolatát.

Több ezer magyar református él ma Hollandiában, a diaszpórárt összetartani mégsem könnyű feladat. A helyi szervezeteken, gyülekezeteken kívül a Magyarországi Református Egyház is igyekszik kivenni részét a kint élő magyar reformátusok támogatásában.

Az anyaországbeli és a hollandiai magyar reformátusok közötti kapcsolat – amellet, hogy hitünkben és magyarságunkban osztozunk – akkor igazán élő, ha személyes is. Ezért utazott el Gér András László zsinati tanácsos és Mező István, a Zsinati Hivatal vezetője az elmúlt héten Hollandiába: beszélgetéseken, közös istentiszteleteken és az egyház jelenét jövőjét tematizáló konferenciáján is részt vettek.

Egységélmény személyesen

„A diaszpóra támogatásának sok eredményéről halunk. A magyar gyülekezetek épülnek az itteni ösztöndíjasok munkája által is. Azért látogattuk meg a Hollandiában élő magyar reformátusokat, hogy még személyesebbre fűzhessük a kapcsolatot” – mondta a hétvégi utazás után Gér András László zsinati tanácsos.

Gér András László zsinati tanácsos -Fotó: Hollandiai Mikes Kelemen Kör

A magyarországi küldöttség nem csupán a diaszpóratámogatásról egyeztetett, részt vettek a

zwollei református gyülekezet istentiszteletén, amelynek perselyadományait a Magyar Református Szeretetszolgálat menekülteket és kárpátaljai reformátusokat segítő munkáját támogatta. Az istentiszteleten elénekelték a kárpátaljai reformátusok „himnuszát”, az új énekeskönyvben [799. dicséretként szereplő Mindig velem, Uram...](#) kezdetű éneket. A hollandiai magyar reformátusok a tavaly elfogadott új énekeskönyvről szóló híreket is örömmel fogadták, így az egyházi tisztségviselők igyekeznek megoldani, hogy minél hamarabb új énekeskönyv kerülhessen a hollandiai magyar reformátusok kezébe is.

A látogatás során a Hollandiai Mikes Kelemen Kör által szervezett *Az egyház jelene és jövője* című tanácskozáson is részt vettek a magyarországi küldöttség tagjai. Beszámoltak az MRE jelenlegi zsinati ciklusáról, az itthon zajló egyházi életről, a református oktatásról és az Ukrajnában dúló konfliktus hatásainak kezeléséről is. Ez utóbbit Mező István, a Zsinati Hivatal vezetője mutatta be: a számadatok mellett személyes tapasztalatait, a [püspökök](#) és [főgondnokok Kárpátaljára látogatásának](#) élményét vázolta fel.

Mező István, a Zsinati Hivatal vezetője - Fotó: Hollandiai Mikes Kelemen Kör

„A bensőséges előadás végén kérdések is elhangzottak, ekkor derült ki számomra, hogy a hallgatóság jó része Kárpátaljáról vagy Erdélyből származik, és olyan élményeik, tapasztalataik is vannak, amelyekről mi sem hallottunk korábban. A bensőséges beszélgetés jócskán elhúzódott, mégis jó volt átélni, hogy hasonlóan gondolkodunk egyházunkról, és ugyanúgy féltjük a bajban lévőket, noha több mint ezer kilométerre élünk egymástól” – fogalmazott Mező István.

A holland és a hollandiai magyar reformátusok

A hagyományos holland és magyar reformátusok jó kapcsolatát szépen szimbolizálja, hogy az [egyik legnagyobb holland gyülekezet](#) lelkipásztora az erdélyi származású Kelemen Csongor. Szolgálati helye, Urk település Hollandián belül egyedülállóan őrzi a református örökséget. „Urköt Hollandia-szerte úgy ismer-

rik, mint a reformátusság egyik bástyáját. Becslések szerint a település 90 százaléka valamelyik református felekezethez tartozik, hiszen Hollandiában tíznél is több református egyház található. Az én 5000 lelkes gyülekezetem a hagyományos holland protestáns irányt képviseli” – mondta el megkeresésünkre a lelkipásztor.

Az urki lelkész ugyan nem magyar anyanyelvű gyülekezetet irányít, de szoros kapcsolatban áll a zwollei magyar református közösséggel és az országban élő magyar református lelkipásztorokkal. A legnagyobb próbatétel az a számukra, hogy a tagok rendkívül szét-szórtnak élnek az országban.

Kelemen Csongor lelkipásztor és Deuten-Makkai Réka, a Mikes Kelemen Kör elnöke-Fotó: Hollandiai Mikes Kelemen Kör

Hollandiában több magyar református gyülekezet működik, Zwollén kívül például Hágában, Utrechtben és Rotterdamban is van magyar református közösség. Ugyan a világjárvány itt is elhozta az online tér felfedezését, a személyes találkozások elengedhetetlenek, véli a lelkipásztor. Zwollében kéthetente tartanak istentiszteleteket, ezért a köztes időben Hermán M. János lelkipásztor igyekszik meglátogatni a magyar családokat. Az ő munkáját segíti Kelemen Csongor is.

„A munkát a szétszórtságán kívül az is nehezíti, hogy sok magyar, református kötődésű család kiesik a látókörünkből. Hermán M. János becslése szerint több ezer, sőt talán tízezer fölötti magyar református él Hollandiában, úgy, hogy közben nem tartja a kapcsolatot az itteni gyülekezetekkel. Ez számunkra azért nehéz, mert leginkább azzal tudjuk ápolni a kapcsolatot, aki először maga jelentkezik nálunk. Igyekszünk ezért minél több felületen hirdetni a gyülekezeteket, és folyamatosan keressük a lehetőségeket, hogyan lehetne ezeket a látókörünkön kívül eső, mégis talán csak megszólításra váró embereket megtalálni.

Ez sokkal nehezebb feladat, mintha például egy faluban lakó lelkipásztor minden házhoz becsengetne, és hívogatná az embereket. Azon dolgozunk, hogy meg-

találjuk azt az összetartó kapcsot, amely összegyűjthetné a Hollandiában élő magyar reformátusokat” – mondta Kelemen Csongor.

Mikes Kelemen Kör

Ilyen kapocsnak született 1951-ben a Hollandiai Mikes Kelemen Kör, amelyet a kommunizmus idején emigrált magyarok hoztak létre. A szervezet funkciója mára jelentősen átalakult, hiszen néhány óra alatt szabadon el lehet jutni Hollandiából Magyarországra és vissza, így a kint élő magyarok igényei is másak, mint ötven évvel ezelőtt. A valahova tartozás érzésének kielégítésére, az összetartásra ma is szükség van, ezért az online összejöveteleken kívül havonta személyes találkozókat konferenciákat szerveznek – főként Hágában. Előfordul, hogy kihelyezett eseményt tartanak, ilyen volt például a Zwollében rendezett *Az egyház jelene és jövője* című konferencia. A Mikes Körnek olvasóklubja is van, amelyen geopolitikai kérdésekkel foglalkoznak.

Az egyház jelene és jövője konferencia résztvevői-Fotó: Hollandiai Mikes Kelemen Kör

„A Mikes Kelemen Kör keresztyén konzervatív értelmiségi szerveződés. Nem megkötés, hogy csupán keresztyének jöhetnek hozzánk, mégis a gondolkodásunk alapja az istenhit” – mondta el Deuten-Makkai Réka, a szervezet elnöke. Arról is beszámolt, a diaszpórában sokkal szorosabb az ökumenikus együttműködés, hiszen a magyarok felekezetre való tekintet nélkül igyekeznek összetartani. „Általános tapasztalat, hogy Hollandiában a gyülekezetek apadnak, ugyanúgy a reformátusok, mint a katolikusok, ezért közösen kell fellépünk. A napokban látott napvilágot egy [lesújtó statisztika](#): mára a hollandoknak kevesebb mint a fele vállalja fel, hogy keresztyén. Nem csupán az arány elszomorító, de az is, amilyen örömmel fogadták a hírt a közéletben.”

A Mikes Kör elnöke tudatta: még fájdalmasabb, amikor személyesen tapasztalják meg a változásokat. A hágai magyar katolikus gyülekezet például az összejövetelét egy vidéki templomban tartotta, amelyet az alkalmakra átengedtek nekik a holland hívek.

Azonban a településen élő keresztyének száma annyira megcsappant, hogy a templomot – ahogyan a településen működő protestáns templomot is – bezárták, és eladták, így a magyar katolikus közösség kénytelen új találkozási hely után nézni. „Ez a világ állása. Azonban nem szabad elvesztenünk a lendületet, beszélgetnünk kell erről egymással, és csapattá válnunk. Erre nyújtott jó lehetőséget a Zwollében rendezett találkozó is. Közösen gondolkodtunk történelmünk-ről, a prédikációt hallgatók igényeiről és a megszólítás lehetőségeiről, és arról, hogyan tudunk szorosabban kapcsolódni az otthoni nagy református közösséghez, beleértve az Ukrajnába és Kárpátaljára eljuttatott közös segítséget is” – mondta Deuten-Makkai Réka.

Szerző: Balogh-Zila Teodóra 2022. ápr. 1.

Forrás: reformatus.hu

A hollandiai magyarságnál tett látogatást Szilágyi Péter helyettes államtitkár.

Negyedik alkalommal találkoztak egymással szabadtéri istentiszteleten a zwollei, a hágai, az amszterdami, a rotterdami és a vianeni magyar gyülekezetek hívei. A vasárnapi esemény keretében került sor a cserkészek évadzárójára is, így az idei program cserkészműsorral kezdődött.

A résztvevőknek Szilágyi Péter nemzetpolitikaért felelős helyettes államtitkár, valamint Sándor Tamás, az Országgyűlés Nemzeti összetartozás bizottságának titkárságvezetője tartott előadást.

Isten Krisztusban megjelent szeretete köré épüljön az életed!

Textus: Lk 10,25–37

Imádság:

Világosság Atyja, akitől való minden jó adomány

és minden tökéletes ajándék,

és akinél nincs változás,

vagy változásnak árnyéka!

Bocsásd ki legfőbb ajándékodat,

az életadó Szentlelket,

hogy a bátran, tisztán

és szeretettel hirdetett evangélium

bennünket félelmeink és kétségeink mélységeiből

felemeljen:

fel a mennyekbe,

fel a Te Szent Fiadhoz, Krisztushoz!

Az Ő nevében

hallgasd meg kérésünket! Ámen!

Kedves Testvéreim az Úr Jézus Krisztusban!

Lelkipásztori szolgálatom első éveiből világosan emlékszem egy gyűjtésre. Abban az időben Temesvár környékén nagy árvíz volt. A reformátusok egész Kárpát-Medencében adakozást hirdettek. Az egyik Ungvárhoz közeli egyházközségemben is így volt ez. Meghirdettük az adakozást, nagyjából 300 griveny perselypéNZ gyűlt össze – ez nem volt túl nagy összeg. Rá következő héten az istentisztelet végén odajött hozzám a pénztáros, s előadta, hogy az egyik református tanár, aki akkor még nem gyakran járt a templomba, hagyott nekem egy borítékot. A boríték jó vastag volt. Több mint ezer griveny volt benne és egy rövid üzenet. Nagyjából így hangzott: „Bejártam a falut, összegyűjtöttem az árvízkarosultaknak ezt a kis pénzt.” A levél utolsó sora ez volt: „Mert azok is igyekeznek jók lenni, akik nem járnak templomba.”

Az irgalmas samaritánus példázata tele van vallásos emberekkel. Olyan emberekkel, akik szeretnek templomba járni: a törvénytudó, aki kérdez, a pap, a lévita, akik elkerülik a félholt embert. Mégsem őket állítja Jézus példaként. Nincs is sok példás a viselkedésükben. A törvénytudó talán mind közül a levallásosabb. A kérdések kérdése érdekli, a legvégső vallási kérdés: hogyan nyerheti el valaki az örök életet. Jézus válasza, miszerint szeretnie kell az Istent és a felebarátot, nem elégíti ki. Mert még mindig nem világos, ki a felebarát. Mély teológiai vita ez azzal kapcsolatosan, hogy csak a vallásos zsidók a felebarátok, vagy minden zsidó, vagy

esetleg még a nem zsidók is. Kérdései mélyen vallásosak, de a vallásossága csak álca, amivel eltakar két dolgot. Egyrészt elfedi Jézus ellen táplált ellenségességét. Hiszen ő azért ment oda hozzá, hogy megkísértse, csapdába ejtse. Hiteltelenné, nevetségessé akarta tenni a Mestert saját tanítványai előtt. Amit az örök életről kérdez tehát nem más, mint fegyver, a csapda nyelve. Vallási köntösbe bújtatott erőszak. Másodszor, önmagát akarta igazolni. Vagyis azért kérdezte meg, hogy ki a felebarát, mert ha erre a kérdésre nem lehet válaszolni, akkor igazából mentesül a szeretet alól. Ha a másik emberről nem lehet tudni, hogy igazán felebarát, akkor nem is igazán kell szeretni. Tehát kísértette Jézust és igazolta magát.

A pap és a lévita szintén igazoltan kerültek el a bajba jutott embert. A szent szolgálat miatt nem érinthettek halottat. Az ember csak félig volt halott, de mi történik, ha esetleg útközben meghal? Akkor tisztátalanná válva nem végezhetik el a templomi szolgálatot. Csupa szent ember, csupa vallásos ember, akik teológiai gondolatokra, papi szolgálatra, istentiszteletre való hivatkozással nem végzik el, amit el kellene végezniük. A vallásos emberek csapdákat állítanak, igazolnak, elkerülnek, elmennek. Néhány éve mutatták be a Columbus című filmet. A cím egy város neve, amely Indianában van és sajátos stílusban megépített épületeiről ismert. A két főhős egy alkalommal a templomban beszélget. A téma a vallásra terelődik. Azt kérdezi az egyik a másiktól, hogy hisz-e ebben az egészben. Csendes gondolkodás után jött meg a válasz: nem, nem hisz a vallásban, mert olyan, mint a monarchia: elég egy rossz ember és máris megromlik az egész. A vallást szépnek tartja, de túl könnyen állítható a gonosz szolgálatába. Annyiban igaz ez az gondolat, hogy mindnyájan képesek és hajlamosak vagyunk a hitet, Jézus evangéliumát, a vallásunkat rosszra használni: önfelmentésre, a bűn elfedésére, öngazolásra, a másik ember megalázására, fegyverként a másik ember ellen. Az írástudó, a pap, a lévita arra figyelmeztet, hogy nem minden szent, ami annak látszik. A hitre a legnagyobb veszélyt nem a külső ellenség jelenti, hanem a mi szívünk.

A samaritanus a vallásosságot tekintve éppen az ellenkező oldalon állt, mint a többiek. Ez a ma is létező kicsiny népcsoport a Jordántól keletre élt. Vallásuk miatt a zsidók a pogányoknál is rosszabbnak tartották őket. A samaritanusok elfogadták Mózes törvényét, de a prófétákat, későbbi szent iratokat elvetették. A jeruzsálemi templomot nem tartották Isten szent helyének. Helyette egy másik helyen, a Garizim hegyén imádták Istent. Tehát ez az ember tévtanítónak, szektás embernek számított, akivel még érintkezni sem volt szabad. Mégis benne volt valami, ami a többieknek nem: benne irgalom volt. Károli szépen fordítja le, amikor azt mondja: „Könyörületességre indult.” Amikor meglátta a megvert, vérben fekvő, félig holt embert, akkor szeretetre és irgalomra indult. Bő évtizede olvastam egy úti beszámolót, amelyet oroszországi ortodox utazók írtak a Kárpátokban eltöltött hetekről.

Kirándulás közben eltévedtek, nagy vihar kerekedett, nem volt ételük sem. Megláttak egy házat, majd arról tanakodtak, hogy vajon kinyitják-e nekik az ajtót, hiszen este volt, sokan voltak. Nem is akartak odamenni. Végül rászánták magukat, kopogtak. Az ajtó tágra nyílt, két felnőtt és sok gyerek volt a falak mögött. Behívták őket, enni adtak nekik, sokáig elbeszélgettek. Csak később derült ki, hogy a vendéglátók protestánsok voltak. Végül a cikk írója azzal zárta, hogy ha ilyen a protestánst hit, akkor érdemes másként tekinteni rájuk. A samáriai könyörületességre indult. Ez a könyörület az, amit Jézus a középre állított, és minden mást ehhez képest határozott meg. A könyörület, az irgalom másodlagossá tette a nemzetiség és a vallási tisztaság kérdését. Jézusról számos alkalommal olvassuk, hogy amikor meglátott egy beteget, megszánta és meggyógyította, szóba állt vele. Ez a megszántás, ez az irgalom ott volt minden cselekedetében. Tetteinek forrása, mércéje, kerete az irgalom. A samaritanus egy napja Jézus egész szolgálata. Az irgalom a szolgálat, a keresztyén élet, a vallás szíve.

A vallásos emberek és a heretikus samaritanus leírásánál világos képlet áll előttünk. Egymás ellentétei ők. Az igaz hit képviselői állnak az egyik oldalon és a lenézett, fél-pogány samaritanus a másikon. Van azonban valaki, akiről nem esett szó. A félholtra vert ember vajon hová tartozik? Vajon zsidó volt, vagy samaritanus? Nem csak ez marad homályban, hanem sok más is. Mi lehetett a foglalkozása, milyen társadalmi csoportoz tartozott, milyen politikai nézeteket vallott? Hol állt a kor fontos kérdéseiben? Inkább Róma párti volt, vagy inkább a felszabadítónak tartotta magát? Volt-e családja, vagy egyedül élt? Fialat volt, vagy idős? Erről semmit nem tudunk meg. A Szentíró csak annyit mond róla: egy ember, aki bajba került. Egy szóval sem mond róla többet. És nem is kell többet mondania, mert nem is kell többet tudnunk arról az emberről, aki bajba került. A bajban lévő ember csak egy ember, aki segítségre szorul, aki már félig halott és teljesen az lesz, ha nem kap segítséget. Testvéreim, amikor bajban lévő embert láttok, ne kérdezzétek, hogy férfi vagy nő, magyar vagy idegen, református vagy katolikus! Mert a bajban lévő emberrel kapcsolatban egy tennivalónk van: a segítség. Lukács szándékosan hagyta homályban, hogy az öntudatlan ember miféle volt. Ennyit kellett tudni róla. Egy kora tavaszi napon lelkészértekezletről utaztam hazafelé. Tata mellett Kocson van egy ártalmatlannak tűnő, de alattomos kanyar. Megcsúszott a mikrobusz, majd orral az árokba fúródott. Hátsókerék meghajtású gép volt, nem tudtam kijönni az árokból. Kiszálltunk, gondolkodtunk, gyorsan el kellett volna menni onnan, mert balesetveszélyes volt a helyzet. Két percre rá az első arra jövő autó megállt. Addig kínlódtunk, míg kihúzta az autónkat és mehettünk tovább. Ma sem tudok semmit arról az emberről és ő sem rólam. A samaritanus mindennél fontosabbnak tartotta, hogy az úton fekvő ember bajban volt. Félig halott. Ez volt a legfontosabb. Ő csak egy dolgot akart, hogy a félig holt teljesen élő legyen.

Végül Jézus ironikusan megkérdezi a törvénytudótól, melyik tűnik az elesett felebarátjának. A törvénytudó még ekkor sem mondja ki, hogy a samaritánus, hanem csak annyit mond: aki irgalmas volt hozzá. Annak az embernek azon a napon a samaritánus volt a felebarátja, mert könyörületre indult, irgalmas volt. Mi itt ebben a templomban akkor vagyunk egymás felebarátai, egymás testvérei, amikor irigység helyett irgalmasak vagyunk, amikor egymás terheit hordozzuk. A meglévő felekezeti, politikai, műveltségi, fizetésbeli különbségeket sokszor arra használjuk, hogy rossz emberi indulatoknak adjunk helyet. Pedig Krisztus tanítása szerint csak egy dolgot kell nézni: szükségét szenved-e a másik ember. Szép példáját éltem meg ennek egy másik kárpátaljai gyülekezetben egyszer. A templomba be akartuk vezetni a fűtést. Elektromos fűtőtesteket akartunk venni. Elég sokba kerültek és év elején nem látszott, miből tudjuk kifizetni. Történetesen azt a templomot hetednapos adventisták is használták. Ők szombaton, mi vasárnap. A templom református volt, de ők is ott tartották istentiszteleteiket. Felvetődött, hogy esetleg segítsenek bevezetni a fűtést. Azonnal elvállalták, sőt azt is vállalták, hogy az egészet kifizetik. Amikor a beszerelésre került volna a sor, akkor bizony csak egy presbiter ért rá. Eljött viszont az adventista gyülekezet vezetője egy fiatal orvos, akivel közösen be tudtuk szerelni a fűtést. A világ, amelyben élünk sok bajt hordoz. Egész iparág épül arra, hogy mások elesettségét és baját bemutassa és emiatt rosszul érezzük magunkat. Máskor azt gondoljuk, hogy mindeninek a baja a mi bajunk, és ha nem tudunk mindenkinek segíteni, akkor mély melankóliába esünk. Jézus példázata kijelöli a felelősségi kört: az ember, aki az úton fekszik. Te érte vagy felelős. Azért az emberért, aki lehet, hogy családjában van, vagy veled együtt járt templomba. Esetleg az utcán találkozol vele. Mi nem léphetünk Isten helyére, de saját helyünket megtalálhatjuk. Legyetek irgalmasok az emberhez, aki előttetek van.

Mi emberek sohasem leszünk egyformák és sohasem tudjuk a másik embert teljesen megérteni. Talán még magunkat sem fogjuk kiismerni sohasem. Isten nem is várja ezt tőlünk: Ő teremtette az ember szívét, Ő ismeri a szót, amely még nincs is ajkunkon. Nekünk egyetlen parancsot adott, amiben benne van minden parancs: Szeress! Isten Krisztusban megjelent szeretete köré épüljön az életed! Ne kövess hamis isteneket! Szeresd az Urat és szeresd felebarátodat! És ezáltal a szeretet által valamiképpen megnyílik ez a világ Isten szeretete előtt. Ámen

Dr. Barta Zsolt igehirdetése. Elhangzott Zwollében, 2022. július 10-én.

Foto: <https://www.facebook.com/photo?fbid=322729266717173&set=pcb.322730246717075>

Államalapító királyunk, Szent István napja

A Hollandiai Magyar Szövetség, a Hollandiai Magyar R. K. Egyházközségi Tanács és a hágai, amszterdami, rotterdami és zwollei magyar református/protestáns gyülekezetek – szeretettel hív és vár mindenkit Szent István királyunk napjának megünneplésére.

Időpont: 2022. augusztus 28, vasárnap

-13 órakor ökumenikus istentisztelet, amit szeretetvendégség követ

-15 órakor Interaktív szellemi vetélkedő Süge Róbert bevezetőjével és vezetésével: „Mit tudunk Szent Istvánról?”

Helyszín: Szent Család templom – Heilige Familiekerk

Kamperfoelieplein 29, 2563 HX Den Haag

Isten gondoskodik rólunk

Textus: Jn 6:26–27

Egy történet szerint volt egyszer egy kisfiú, aki mindig csak játszadozott a kenyérral, amikor evett, csak morzsálgatta, szórta; nem becsülte. Megharagudott a kenyér és elbujdosott. Egy idő után a kisfiú elkezdte keresni a kenyeret, mert éhes lett, de nem találta sehol. Az édesanyja elküldte a pékhez, hátha ott van a kenyér. A pék el kellett, hogy keserítse a kisfiút, hogy nem tud segíteni rajta, s küldte tovább a molnárhoz, ám a kenyér ott sem volt, s a fiú mehetett tovább a gazdához. Mivel a kenyér a gazdánál sem volt, a kisfiú éhségében és fáradtságában keservesen sírni kezdett. Annyira, hogy a gazda megszánta és elkérte a fiú sapkáját, rakott neki bele búzaszemeket, amikkel elküldte a molnárhoz, hogy örölje meg. A molnártól a pékhez ment a fiú, ott megkapta a megsütött kenyeret, amivel mehetett haza az édesanyjához. Soha többet nem játszott a fiú a kenyérral, nem morzsálgatta, nem játszott vele, mert már tudta, hogy mennyi fáradságos munkába kerül, amíg az asztalra kerül a drága kenyér.

Egy darab kenyeret akkor tudunk igazán értékelni, amikor szükségünk lenne rá, de nincs. Jólétben és bőségben hajlamosak vagyunk elfeledkezni arról, hogy nem természetes az, amikor van mit enni, van kenyér az asztalon. Van, hogy valamit nem annyira szívesen eszünk, de még az is jól esik, ha más nincs. Azt mondják, az éhség a legjobb szakács...

A kenyérré, az ételre szükség van az életben maradáshoz. De vajon az ember nem több-e, mint csupán hús és vér, ez a fizikai valóságunk? Hiszen hogyan lehetséges az, hogy az ember olyan körülmények között is képes életben maradni, amely mindennek nevezhető, csak emberinek nem. Jól fogalmazza ezt meg Hamlet a dán királyfi, amikor azt mondja: *“Több dolgok vannak földön és égen, Horatio, mintsem bölcselmetek álmodni képes.”* (Shakespeare)

Jézus kenyeret adott több ezer embernek, s amikor ezek Jézus keresésére indulnak, és megtalálják, azt

mondja nekik, hogy nem azért keresik, mert a kenyérszaporítás csodájában jeleket láttak, hanem azért, mert jóllaktak.

Ismerjük a mondást: *Panem et circenses*. Juvenalis mondta még jóval azelőtt, hogy a Római Birodalom széthullott volna: *“Mert ez a nép már rég — amióta vevő szavazatra nincs — túltette magát minden gondon, s akitől rég vesszős bárd, sereg és hatalom függött, ma egészen meglapul és csak e két dolgot kívánja szorongva: cirkuszt és kenyeret...”* (Muraközy Gyula fordítása).

Ha jól megvizsgáljuk az ember történelmét, megláthatjuk azt az ismétlődő mintát, hogy egy civilizáció akkor kezdi meg a szétesését megelőző mélyrepülését, amikor a hatalomvágy és a telhetetlenség válik az elsődleges mozgatórugókká. Ilyenkor jó módszer lesz a figyelem elterelése; legalábbis egy jó ideig.

Jézus szavaiból egyértelműen kiderül, hogy az őt keresők csupán az egyik alapszükségletet kívánták kielégíteni, pedig az embernek azt kellene keresnie, amit a rozsdá nem emészt meg, sem pedig a tolvaj nem lopja el (Mt 6:19). Olyan eledelért kellene fáradozni, amely az örök életre táplál bennünket. Vágyik az ember az olyan eledelre, ami nem fogy el, mint ahogy a soha ki nem apadó vízre is; ezért kérte azt Jézustól a samáriai asszony (Jn 4.).

Úgy tűnik, Jézus egyre csak ismétli, hogy a hallgatósága megértse végre: mindaz, ami ehhez a földi élethez kapcsolódik, csak időleges, valójában az a fontos, ami ez élet után következik. Porból lettünk és porrá válunk, de ezzel szemben áll ott az örök élet ígérete. Ő, az Emberfia az, aki minket abban részesíthet, mert erre felhatalmazása van Atyjától, a Teremtő Istentől.

A Jézust körülvevő emberek felteszik az arra vonatkozó érdeklődő kérdést: *“Mit tegyünk, hogy Istennek tetsző dolgokat cselekedjünk?”* amire a válasz egyértelmű és egyszerűnek is tűnik: *“Az az Istennek tetsző dolog, hogy higgyetek abban, akit ő küldött.”* Am ez korántsem olyan egyszerű, mert az a bizonyos hit nem megy olyan egyszerűen. Ezért érkezik azonnal az ellenkérdés: *“És te milyen jelt mutatsz, hogy miután láttuk, higgyünk neked?”*

Előbb látni, s csak azután hinni — így volt ezzel Tamás is, a ‘hitetlen’, s azok a szavak, amiket Jézus neki mondott, végül is a mi történetünkben szereplő embereknek is szólhatna: *“Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak és hisznek.”* (Jn. 20:29)

Jézus válasza formabontónak tűnik kortársai szemében, akik Mózesre hivatkoznak, aki mannával etette őseiket a pusztai vándorlás során, amit a mennyből kaptak: *“Bizony, bizony mondom nektek, nem Mózes adta nektek a mennyei kenyeret, hanem az én Atyám adja nektek az igazi mennyei kenyeret. Mert az Isten kenyere a mennyből szállt le és életet ad a világnak.”* (Jn 6:32–33)

Ettől a pillanattól fogva már nem akarják tudni, hogyan cselekedhetnék Isten akaratát, hanem azt a kenyeret kérik, ami életet ad a világnak. Amikor nem csak azt tudják meg, hogy ő az, Jézus ez az életre tápláló eledel, hanem azt is, hogy aki őhozzá jön, sem megéhezni, se megszomjazni nem fog többet; Jézus az ígérethez hozzáfűzi azt is, hogy ő ezt már korábban is mondta, de nem hisznek benne, annak ellenére sem, hogy már látták őt (v.36).

Az ítéletnek tűnő szavakhoz hozzátartozik a kegyelem biztatása: *“Akit nekem ad az Atya, az mind énhozzám jön, és aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el. Annak pedig, aki elküldött engem, az az akarata, hogy abból, amit nekem adott, semmit se veszítsek el, hanem feltámasszam az utolsó napon. Mert az én Atyámnak az az akarata, hogy annak, aki látja a Fiút és hisz benne, örök élete legyen; én pedig feltámasztom őt az utolsó napon.”* — ezek az utolsó szavak emlékeztethetnek bennünket arra a bibliai versre, amit úgy szoktunk emlegetni, hogy az evangélium dióhéjban. (Jn 3:16)

Amikor minderre az a körülállók válasza, hogy ők ismerik Jézus szüleit és az nem lehetséges, hogy ő a mennyből szállt alá, Jézus megismétli a szavait, mintha a figyelmet vissza akarná hozni — vagy dehogy is, éppen ellenkezőleg, a távolra akarja irányítani a figyelmet, mintha azt akarná mondani, hogy ne arra tekintsünk, ami az orrunk előtt van, hanem váltsunk perspektívát és nézzünk távolabb: *“Én vagyok az az élő kenyér, amely a mennyből szállt le: ha valaki eszik ebből a kenyérből, élni fog örökké, mert az a kenyér, amelyet én adok oda a világ életéért, az az én testem.”* (v.51).

Ezekre a szavakra pedig hitetlenkedve kérdezik egymástól a zsidók, hogy Jézus hogyan adhatná nekik a

MEGHÍVÓ a MIKES Kelemen Kör szeptember 25-i összejövetelére

testét eledelül...

Néhány percen belül az Úr asztalához járulhatunk, hogy vegyük a kenyeret és a bort, amelyek Jézus megtörtéttestét és kiöntött vérének jelentik a számunkra. Ezek által a jegyek által részesülhetünk Jézus áldozatában, mintegy egyesülve vele. Vele halunk meg és vele is támadunk fel, amint azt meg is ígérte. Az áldozatban való egyesülés jelenti a benne való hitet.

Államalapításunk ünnepe mellett a mostani az újkönyérért való hálaadás is. Az öröm afelett, hogy minden körülmények ellenére is megtörténhetett a betakarítás és kenyér kerülhet az asztalunkra. Hálánk és örömünk közepette ne feledkezzünk meg azokról, akik nem lehetnek biztosak abban, hogy egész évben lesz kenyérük, mert azt a szárazság vagy a háború nem teszi lehetővé.

Nem lehet reményünk a jövőre nézve a nélkül a hit nélkül, hogy Isten gondoskodik rólunk, s mindarról, amire nekünk az élethez szükségünk van. S nem csupán a saját jövőnkbe vetett remény vesz el e hit nélkül, hanem az utánunk jövő generációk jövőjébe vetett remény is.

Hit nélkül nincs reményünk sem ebben az életben, sem pedig az örökéletben.

Ragadjuk meg Jézus kinyújtott kezét, higgyünk benne: egyedül ő táplál bennünket az örökéletre. Ámen. — **Elhangzott Hágában a Szentcsalád templomban tartott ökumenikus istentiszteleten, 2022. VIII. 28-án. Sóllyom Uzonka Lilla igehirdetése.**

Telekommunikáció a kezdetektől az 5G-ig. Szilágyi Árpád előadása

Telekommunikáció a kezdetektől az 5G-ig

Szilágyi Árpád előadása

Vasárnap, szeptember 25 14.00-18.00

14.00-14.30 gyülekezés
14.30-16.00 előadás és beszélgetés
16.00-17.30 közös ebéd

Helyszín: Lindenkwadrant művelődési ház
2de Braamstraat 6
2563HK Den Haag

Részvételi díj, amely tartalmazza az ebédet is:
Felnőtteknek 10 euró
Diákoknak 5 euró
Mikes tagoknak ingyenes

Bejelentkezés emailben szeptember 23.-ig

*„Ím itt a koszorú búzakaralásból,
Melyet mi raktunk össze hálából.
De mégse mi adjuk, a Teremtő adja,
Akinek képmása minden szemem rajta.
Fogadják tőlünk szívünk munkáját,
Csokorba szedtük Istennek áldását.”*

Kun János bandagazda aratási mondókája 1928-ból, Tiszaszentimréről.
Fazekas Árpád alkotása és fényképe. Forrás: egyuttazevmindenunnenklub.hu